

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Sefer 'En Ya'aqov

agadot Bavli vi-Yerushalmi 'im perushe ve-ha-ḥidushim she-ba'u bo
ke-khol asher nidpesu kamah pa'amim : u-ve-tosefet ma'alot rabim

Ibn-Ḥaviv, Ya'aqov Ben-Shelomoh

המלש ןב בקעי, ביבח-ןבא

[Kaliningrad?], [1860?]

תוכמ תכסמ

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9337

כיצד העדים פרק ראשון מכות ב

מסכת מכות

כיצד העדים

פרק ראשון

אמר עולא רמו לעדים זוממין שלוקין מן התורה א
מנין דכתיב *והצדיקו את הצדיק והרשיעו ב
את הרשע והיה אם בן הכורת הרשע משום ע"כ
שהצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע והיה דכתיב כס
אם בן הכות הרשע אלא עדים שהרשיעו את
הצדיק ואתו עדים אחריני והצדיקו את הצדיק
דמעיקרא ושוינהו להני רשעים והיה אם בן
רמו לעדים זוממין שלוקין כמו עדי בן גרושה או עדי גלות
שפטרן הכתוב מדין הזמה מכין שהן לוקין ולקמן פריך
תיפוק ליה מלא תענה: משום שהצדיקו את הצדיק בתמיה
אי והלדיקו והרשיעו בדייכין קאמר ולדיק רשע בבעלי דיכין למה
לי והלדיקו את הלדיק וגו' לכתוב כי יהיה ריב בין אנשים
וכגשו אל המשפט ושפטום והיה אם בן הכות הרשע וגו' למה
הזכרה כאן לדקות לדיק וכי כל מקום שהלדיקו בית דין את
הזכאי וקיינו את הקייב איכא מלקות דאתא קרא למיתלי מלקות
בוהלדיקו והרשיעו אלא על כרחך בעדים משתעי קרא עדים
שקרים שהרשיעו לדיק ובאו אקרים והזימום והלדיקו את הכדון
שהוא לדיק והרשיעו את העדים הרשעים והיה אם בן הכות
הרשע אם הזמה זו בת מלקות הוא שאיך יכול לקיים בהו דין

שמות כ חכות הרשע. וחיפוק ליה *מלא חענה משום דהוי
לאו שאין בו מעשה, וכל לאו שאין בו מעשה
אין לוקין עליו:

ב א"ל שמואל לרב מתנה לא תיחוב על כרעך עד
ג (דאמרת) [דמפרשת] לה להא שמעת
ע"ז מנא הא מלתא דאמרי רבנן המלוה את חברו
סתם אינו רשאי לתובעו פחות מל' יום אחד
המלוה בשטר ואחר המלוה על פה [א"ל] שנא'
דנדי' טו *קרבה שנת השבע שנת השמטה ממשמע שנא'
שנת השבע אינו יודע שהיא שנת השמטה אלא
מה ת"ל שנת השמטה לומר לך יש לך שמטה
אחרת שהיא כזו ואיוו זו המלוה את חברו סתם
שאינו רשאי לתובעו פחות משלשים יום דאמר
מר שלשים יום בשנה חשובי' שנה:

ה משנה *על פי שנים עדים או שלשה עדים אם
ע"כ יתקיים עדות בשנים למה פרט לך הכתו'
בשלשה אלא להקיש *שלשה לשני' מה שלשה
דנדי' יז מזימין את השנים אף השנים יזימו את חג' ומנין
ז"ל פנים לשלשה אפילו מאה ת"ל עדים ר"ש אומר מה שנים
אינם נהרגים עד שיהיו שניהם זוממין אף ג' אינם
הזמה גטורה כגון עדי גרוסה או עדי גלות והסילו השופט
(חב) והכהו לפכיו: וחיפוק ליה מלא חענה כל [עוכשי] לאוין בני
מלקות הן אלא במקום שפירש לך בו עוכש וכאן שאיך יכול
לעוכשן עוכש הכמות בהם ילקו:
[שהוא כזו שקרוי שנה]:

כיצד העדים פרק ראשון מכות ג

נהרגי עד שיהיו שלשתן זוממין ומנין אפי' מאה
ת"ל עדים ר"ע אומר לא בא השלישי להקל אלא
להחמיר עליו לעשות דינו כיוצא באלו א"כ (אם)
ענש הכתוב לנטפל לעוברי עבירה בעוברי עביר'
עאכ"ו שישלם שכר טוב לנטפל לעושה מצוה
כעושה מצוה :

משנה סנהדרין ההורגת אחת בשבוע נקראת ג
חבלני' רבי אלעזר בן עזריה אומר אחת ז'
לשבעים שנה. רבי טרפון ור"ע אומרים אלו
היינו בסנהדרין לא נהרג אדם מעולם. רבן
ר"ע אומר לא בא השלישי כו' לא הולך ללמדנו זאת דמילא
ידעינן ששנים מזימין את השלשה שהרי השנים כשרים לכל
עדיות ומילא ידעינן שאין זוממין עד שיזומו כולם שהרי כולם
כאחד נעשו עדים וקרא כתיב והנה עד שקר העד: לא בא
להקל אלא להחמיר עליו שלא תאמר הואיל ובלא הוא היתה
עדות מתקיימת לא יעשו בו דין הזמה למדך הכתוב שאף הוא
היה מן המקיימין דבר: עאכ"ו שמליכו עדה טובה מרובה ממדת
פורענות טובה הוא אומר כולך קסד לאלפים ובמדת
פורענות הוא אומר על שלשים ועל רבעים ע"כ:

(חבלנית לפי שהיה להם לנפש לו זכות כדי לפוטרו שאין אתה זה הפי'
מולא מי שנתקייב עיתה אחד לשבעים שנים ויתקיימו בו
כל תכסיסי קייבי עיתות וסנהדרין שהרגה אחת בשבוע בידוע
שאין בקיאי' בדיכי נפשות. אי כמי לא שמו לנס לקפס אחר זכותו מלוקט
אל כדון כראוי לפיכך נקראת חבלנית: לא נהרג אדם מעולם מדברי
הגנן

כיצד העדים פרק ראשון מכות

שמעון בן גמליאל אומר אף הם היו מרבים שופכי דמים בישראל:

אלו הן הגולין

פרק שני

חמשנה הזורק אבן לרשות הרבים והרג הרי

זה גולה וכו' זרק ארץ האבן לחצירו והרג אם יש רשות לניזק ליכנס לשם גולה ואם לאו אינו גולה שנא' *ואשר יבא את רעהו ביער דברי' יט

לחטוב עצים מה יער רשות לניזק ולמזיק ליכנס לשם אף כל רשות לניזק ולמזיק להכנס לשם יצא חצר בעל הבית שאין רשות לניזק ליכנס לשם אבא שאול אומר מה חטבת עצים רשות אף כל רשות יצא האב המכה את בנו והרב

מתוך שהיינו מרבים לדקוק את העדים בדברים שאין יכולין לעמוד בהם ודייקין עלה היכי הו עבדי ופשיטין דאמרי' ראיתם טרפה הרג או שלם הרג כל' כלום בדקתם אותו לאקר קיתה לראות אם יש בו אחד מסימני טרפה אם לא ואם תמלא לומר בדקתם אותו וכמלא שלם דלמא נמקום סייף נקב היה מתקלה וגם נבועל את הערוה אמרין ראיתם שהכנים כמקחול נשפופרת דבר שאין דרך העדים להסתכל בו ואין הדין כן אלא משיראום כדרך המנאפים: אף הם מרבים שופכי דמים שלא ייראו

מבית דין):

האב המכה את בנו להטותו לדרך אחרת:

אלו הן הגולין פרק שני מכות ד

הרודה את תלמידו ושליח ב"ד כו' : גמ' א"ל
ההוא מרבנן לרבא ממאי דמחטבת עצים דרשות
דלמא מחטבת עצים דסוכה ומחטבת עצים
דמערכה ואפ"ה אמר רחמנא ליגלי א"ל כיון דאם
מצא חטוב לאו מצוה השתא נמי לאו מצוה]
אחיביה רבינא לרבא יצא האב המכה את בנו
והרב הרודה את תלמידו ושליח ב"ד ואמאי לימא
כיון דאילו גמיר לאו מצוה ה"נ לאו מצוה התם
אע"ג דגמיר מצוה דכתיב *יסר בנך ויניחך ויתן
מערנים לנפשך :

משלי כט

*ועתה השב אשת האיש כי נביא הוא *אשרת ט
נביא הוא דבעי אהדורי וכו' :

שס ע"ג

ראשית כ

כ"ק פ"ח

מאמר כ

ה"ר שלש ערים הבדיל משה בעבר הירדן
וכנגדן הבדיל יהושע בארץ כנען ומכוונות

(הן) [היו] כמין שני שורות שבכרם *חברון ביהודה ה
כנגד *בצר במדבר *שכם בהר אפרים כנגד *רמות שס

יהושע כ

דברים ד

יהושע כ

דברים ד

בגלעד קדש בהר נפתלי כנגד גולן בכשן *ושלשת
שיהו משולשות שיהא מדרום לחברון כמחברון

ושליח ב"ד המלקה ארבעים לקייב מלקות : השתא נמי כי דברים ד
לא מלא סטובה אין הקטנה מזה אלא עשיית הסוכה] : לאו שס יט

מצוה להכותו :

ומכוונות היו אלו כנגד אלו כנ' שורות כמין ב' שורות שבכרם :
ושלשת את גבול ארצך שיהו משולשות כלו' שות
במלקות הארץ חולקו רחנה של א"י לארבעת רבעים כמו שמפרש

לשכם ומחברון לשכם כמשכם לקדש ומשכם
 לקדש כמקדש לצפון. בעבר הירדן חלת בא"י
 חלת אמר אביו בגלעד שכיחי רוצחים *דכתיב
 ו**גלעד קרית פועלי און עקובה מרם. וא"ר אלעזר
 שהיו עקובי להרוג נפשות מ"ש מהאי גיסא
 ומהאי גיסא דמרחקי ומ"ש מציעאי דמקרבי אמר
 אביו בשכם נמי שכיחי רוצחים שנא' *וכחבי
 איש גדודים חבר כהנים דרך ירצחו שכמה.
 מאו חבר כהנים אמר רבי אלעזר שהיו מתחברי
 להרוג נפשות ככהנים הללו שמתחברים לחלוק
 חרומה בבית הגרנות ותו ליכא והאיכא *ועליהם
 חתנו ארבעים ושנים עיר אמר אביו הללו קולטות
 בין לדעת בין שלא לדעת הללו און קולטות
 אלא לדעת וחברון עיר מקלט הואי והכתיב
 *ויתנו לכלב את חברון כאשר דבר משה אמר

והולך שיהא מרחומה של א"י לקטנות כמקטנות לשכם וכו': בעבר
 הירדן חלת וכו' בתמיה נפקלת שני השנטיס שלם כמו נקלת
 עשרת השנטיס: בגלעד שהוא צענר הידון שכיחי רוצחים:
 עקובים אורבים: מאי שנא מהאי גיסאומהאו גיסא דמרחקי
 קטנות וקדש רסוקים מגבולות הארץ רביעית הארץ וההורג נסוף
 הגבול לריך לכוס רביע הארץ: ומאי שנא מציעאי דמקרבי
 ההורג בין קטנות לשכם ובין שכם לקדש קרוב למקלט מכאן
 ומכאן: בין לדעת ובין שלא לדעת בין שנתק שם לדעת קליטה
 ובין שלא נתק שם לדעת קליטה שלא היה יודע שהיא קולטת:

אביו
 עיר
 ואין
 מבי
 ואין
 אוב
 להב
 לא
 וחכ
 ואין
 גוא
 פרו
 הלל
 הדס
 יהוש
 במק
 כפר
 העי
 ויהר
 בהס

סופע ו
 ע' נח"ה
 סס
 מדרג לם
 סופטי' א

אלו הן הגולין פרק שני מכות ה

אבוי פרוודהא דכתיב *ואת שדה העיר וארץ יהושע כא
חצריה נתנו לכלב בן יפנה :

ערים הללו אין עושין אותן לא טירים קטנים ^ש
ולא כרכים גדולים אלא עיירות בינוניות

ואין מושיבין אותן אלא במקום מים . אם אין שם מים

מביאין שם מים ואין מושיבין אותן אלא במקו' שווקי'

ואין מושיבין אותן אלא במקום אוכלוסין נתמעטו

אוכלוסיהן מוסיפין עליהן נתמעטו דיוריהן מביאין

להם כהנים לויים וישראלים ואין מוכרין בהם

לא כלי זיין ולא כלי מצודה דברי ר' נחמיה

וחכמים מתירין ושזין שאין פורסין בתוכן מצודות

ואין מפשילין בתוכן חכלים כדי שלא תהא רגלי

גואלי הדם מצוי שם אמר רבי יצחק מאי קראה

פרוודהא כפרי' וקרי' הסמוכי' לה ונקראו' על שמה נתנו לכלב :

הללו ערי מקלט : טירים קטנים לפי שאין מזכות מלויין ^ש :

ולא כרכים גדולים שהכל נקבלים שם תמיד ויהא גואל

הדם מלוי ^ש ויחרוב לו : ואם אין שם מים כשנפלו בגורל בימי

יהושע ללויס הביאו לשם אמת מים אח"כ כ' מן הנהרות רוקים :

במקום שווקים שימלאו מזכות לקנות : במקום אוכלוסין איהו

כפרים ויישוב סמוכים להם שלא יבואו גואלי הדם מרובים על

העיר (צקול) - [צחיל] : כלי זיין שלא יקנה גואל הדם ^ש זיין

ויהרוג שאס יביא כלי זיין ממקומו ירגישו בו : וכלי מצודה אף

בהם הורגין קיות : מאי קראה דמתקנין להו לרוקים דבר

שהוא לריד לו :

אלו הן הגולין פרק שני מכות 5

דכ"ט ד *ונם אל אחת מן הערים האלו וחי עבד ליה מידו דתהוי ליה חיותא:

ו הנא תלמיד שגלה מגלן רבו עמו דכתיב *ונם אל אחת מן הערים האלו וחי עבד ליה דכ"ט ד מידו דתהוי ליה חיותא א"ר *זורא מכאן שלא כ"א זעירא ישנה אדם לתלמיד שאינו הגון א"ר יוחנן הרב שגלה מגלן ישיבתו עמו אינו והאמר רבי יוחנן שס מנין לדברי תורה שהן קולטין דכתיב *את בצר שס במדבר וכתיב בתריה *וזאת התורה לא קשיא הו"ל הא בעידנא דעסיק בה הא בעידנא דלא עסיק בה. אי בעית אימא מאי קולטין ממלאך המות כ"ה. כי הא דרב חסדא הוה יתיב וגרם בבי רב לא וורכס בר כחוכי מצו שלוחא דמלאכא דמותא למיקרב ליה משום דלא פסיק פומיה מגירסא סליק ויתיב אארוז דבי רב ופקע ארוז אישתוק ויכיל ליה:

ז אמר רבי תנחום בר חנילאי מפני מה זכרה ראוכלן להמנות בהצלה תחלה מפני שהוא שס ראשי' לד פתח בהצלה תחלה שנא' *וישמע ראוכלן ויצילהו דכ"ט ד מידם דרש רבי שמלאי מ"ד *או יבדיל משה שלש ערים בעבר הירדן מזרח שמש א"ל הקב"ה למשה הורח השמש לרוצחים איבא לתלמיד שאינו הגון שלא יביא וכו' ליד הריגה בשוגג ויגלה דאפריכן לקמן שאינו סליל לרשעים: להמנות בהצלה תחלה שמתחיל הכתוב בערי מקלט תחלה: הורח השמש לרוצחין להכין להם קיומם כגון מילי

אלו הן הגולין פרק שני מכות ו

דאמרי אמר הקב"ה הזרחת שמש לרוצחים דרש
 רבי סימאי מ"ד *אוהב כסף לא ישבע כסף ומי קבלת ס
 אוהב בהמון (לו) [לא] תבואה אוהב כסף לא ישבע ^{ב' דש"א}
 כסף זה משה שהיה יודע ששלש בעבר הירדן
 אינן קולטות עד שנבחרו ג' שבארץ כנען אמר
 מצוה באה לידי אקיימנה ומי אוהב בהמון לו
 תבואה למי נאה ללמוד בהמון למי שכל תבואה
 שלו והיינו דא"ר אלעזר מ"ד *מי ימלל גבורות מליס קו
 ה' ישמיע כל תהלתו למי נאה למלל גבורות ה'
 למי שיכול להשמיע כל תהלתו. ורבנן ואי תימא
 רבה בר מרי אמר מי אוהב בהמון לו תבואה
 כל האוהב בהמון לו תבואה יהבי ביה רבנן
 עינייהו *ברכה ברי' דרבא. רב אשי אמר כל
 האוהב ללמוד בהמון לו תבואה והיינו דא"ר יוסינכא ברי'
 בר חנינא מ"ד *חרב אל הכדים ונאלו חרב על ^{דכס}
 שונאי ת"ח שיושבים בר בכר ועוסקין בתורה ^{ירמי' כ}

טובא דאמרינן בגמר' לעיל: הזרחת השמש לרוצחים נהנלה
 זו ויפה עשית: ללמוד בהמון לדרוש זכנים: שכל תבואה שלו
 שנקי במקרא במשנה בהלכות ובאגדות: ורבנן ואי תימא רבה
 בר מרי אמר מי אוהב בהמון לו תבואה וגו' אוהב ת"ק לו
 תבואה התורה מקורת עליו ועל זרעו כדאמרי' בעלמא מאן דרקיס
 רנכן הוו ליה זכין רנכן: יהבו רבנן עינייהו ברבה שהיה אוהב
 תלמידי סכמים ביותר והיו לו זכים ת"ק: רב אשי אמר וכו'
 דרב אשי גרסינן ללמוד דדרבינא גרסינן ללמד: ללמוד בהמון

ית
 ה מירי
 *ונם
 ליה
 שלא
 הרב
 יוחנן
 בצר
 שי
 עסיק
 המות
 ב לא
 משום
 ארוא
 זכר
 שהוא
 צילהו
 ושה
 א"ל
 איבא
 בשוגג
 מקלה:
 מילי

ולא עוד אלא שמטפשיין כתיב הכא ונאלו וכתיב
 חרב' יב החם * אשר נואלנו [ולא עוד אלא שחוטאין
 ישיג' יט שנא'] ואשר חטאנו ואבע"א מהכא * נואלו שרי
 צוען רבינא אמר כל האוהב ללמד בהמון לו
 חבוא' והיינו דאמר רבי הרכה תורה למדתי
 מרבתי ויותר מחברי ומתלמידיי יותר מכלם:
 ח אמר רבי יהושע בן לוי מאי דכתיב * עומדות
 ס הן רגלינו בשעריך ירושלים מי גרם
 מלי' קכ' שהיו עומדין במלחמה שערי ירושלים
 שהיו עוסקין בתורה. ואמר רבי יהושע [בן לוי]
 ס מאי דכתיב * שיר המעלות לדוד שמחתי באומרי'
 לי בירת ה' גלך אמר דוד לפני הקב"ה רבונו
 של עולם שמעתי בני אדם שאומרים מתי ימות
 זקן זה ויבנה שלמה בנו בירת הבחירה ונעלה
 לרגל ושמחתי א"ל הקב"ה * כי טוב יום בחצריך
 ס מאלף טוב לי יום אחד שאתה עוסק בתורה
 [לפני] מאלף עולות שעתיד שלמה בנך להקריב
 לפני על גבי המזבח:

ט משנה ומכוונים להם דרכים מזו לזו שנאמר

ט עם קברים רבים: נואלו שרי צוען נשאו וגו' אלמא הנואל
 ע"ב כשא לקטוא: ללמד בהמון תלמידים הרבה: לו חבואה לפי
 שעל ידיהם ירבה הפלסול ונותן לב לתרץ קושיותיהן:
 בשעריך ירושלים נשניל שעריך: מאלף עולות וכו' מקרא
 כתיב אלף עולות ועלה שלמה וגומר:

אלו הן הגולין פרק שני מכות ו

*תכין לך הדרך ומוסרנים לו שני רחלמירי דברי' יט
 חכמים שמא יתרגנו בדרך וידברו אליו רבי
 מאיר אומר (אף) הוא מדבר על ידי עצמו שנא'
 *וזה דבר הרוצח *לפיכך אמותיהן של כהנים היו ^{סס}
 מספקין להם (מים ומזון) [מחי' וכסות] שלא יתפללו יא
 על בניהן שימותו: *גמ' תניא רבי אליעזר בן יעקב י
 אומר *מקלט [היה] כתוב על פרשת דרכים כדו ^{סס ע"ג}
 שיכיר הרוצח ויפנה לשם אמר רב (הונא) [כהנא]
 מאי קרא *תכין לך עשה לך חכנה (בדרך) דברי' יט
 [לדרך] רבי חמא בר חנינא פתח לה פתחא
 להאי פרשתא מהכא *טוב וישר ה' על כן יורה ^{תליס ככ}
 חטאי' בדרך אם לחטאים מורה קל וחומר
 לצדיקים ר"ש בן לקיש פתח לה פתחא להאי
 פרשתא מהכא *ואשר לא צדה והאלהים אנר ^{סמות כל}
 לידו *כאשר יאמר משל הקדמוני מרשעים יצא ^{ס"א כד}

לפיכך אמותיהן אקרא דוישז ^{סס} עד מות הכהן קאי: מקלט
 כתוב על פרשת דרכי' נכל מקום שהיו שני דרכי' ספוללי
 אחד פוכה לעיר מקלט עץ היה תקוע באותו הדרך וכתוב עליו
 מקלט: פתח לה פתחא להאי פרשתא כשהיה רולה לדרוש
 בפרשת רולקין היה מתחיל כך: והאלהים אנה לידו זהו שאמר
 הכתוב כאש' יאס' משל הקדמוני מרשעי' ילא רשע משל הקדמוני
 היא התורה שהיא משל של הקב"ה שהוא קדמוני של עולם והיא
 אמרה מרשעים ילא רשע והיכן אמרה והאלהים אנה לידו והאיך
 הקב"ה עמליא עכשול לאדם לקטא אלא על ידי שהם רשעים

ות
 וכתיב
 וטאין
 שרי
 מון לו
 מדתי
 כלם:
 ומדות
 גרם
 שלים
 לוי]
 זומרי'
 רבונ
 ימות
 עלה
 צריך
 ורה
 קריב
 אמר
 הכואל
 לפי
 :
 מקרא

אלו הן הגולין סרק שני מכות 7

רשע במה הכתוב מדבר בשני בני אדם שהרגו את הנפש א' הרג בשוגג וא' הרג במזיד לזה אין עדים ולזה אין עדים הקב"ה מוזמן לפונדק אחת זה שהרג במזיד יושב תחת הסולם וזה שהרג בשוגג יורד בסולם ונופל עליו והרגו נמצא זה שהרג במזיד נהרג וזה שהרג בשוגג גולה: **י** [אמר רבה בר רב הונא אמר רב הונא ואמרי לה] **ס** אמר רב הונא א"ר אלעזר מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו. מן התורה דכתיב *לא תלך עמהם וכתיב *קום לך אתם. מן הנביאים דכתיב *אנכי ה' אלהיך מלמדך להועיל מדריכך בדרך **י** (זה) תלך. מן הכתובים דכתיב *אם ללצים הוא יליץ ולענויים יתן חן:

ס א"ר חמא בר חנינא מפני מה נאמרה פרשת רוצחים *בלשון עזה דכתיב *וידבר ה' אל ההורג והכהרג ההורג ה' קייב גלות ואין עד בדבר והוא לא גלה והכהרג היה קייב מיתה ואין עד בדבר ולא נהרג לפיכך הקדוש ברוך הוא זימנן לסוכדק אסד וכו': במה הכתוב מדבר והאלהי אכה לידו: ונפל עליו והרגו ויש עדים וגולה על כרקו: **י** הרמב"ם ו"ל שכאמר לא מלך עוהס. כיון שנלה דעמו שחפץ לילך עוהס אומר ליה קום לך אתם: ונלמד להועיל. ואע"פ כן אינו מדריכך אלא בדרך מלך כלו' בדרך שאתה חפץ ללכת נה: אם ללצים הוא יליץ וגו'. כלו' אם ללצים ודאי הוא יליץ להם. כלו' אינו מעבכ על ידן אלא מוכיחן לליץ: **י** בלשון עזה בכל יהושע כתוב ויאמר ה' אל יהושע וכאן כאמר

שהרגו
יד לזה
לפונדק
ם וזה
נמצא
גולה:
ואמרי
התורה
רוצה
א תלך
דכתי'
בדרך
ם הוא

דשרת
ה' אל
לא גלה
הקדוש
מדבר
כרקו:
פן לילך
ולע"ס
ה: אם
לינו
כאמר

אלו הן הגולין פרק שני מכות ח

יהושע לאמר [וגו'] חנו לכם את ערי המקלט
אשר דברתי אליכם וגו' מפני שהן של תורה
למימרא דכל דבור לשון קשה אין דכתיב *דבר
האיש אדוני הארץ אתנו קשות והתניא *נדברו מלאכי ג
אין נדברו אלא לשון נחת וכה"א *ידבר עמים תלי' מו
תחתנו דבר לחוד ידבר לחוד:

פיסקא לפיכך אמותיהן של כהנים וכו'. טעמא יא
דלא מצלו הא מצלו מייתי והכתיב שס

*כצפור לנוד כדרור לעוף כן קללת חנם לא
תבא אמר (לחו) ההוא סבא מפרקיה דרבא שמיע
לו מפני שהיה להם לבקש רחמים על דורם
ולא בקשו איכא דאמרי כדי שיחפלו על בניהם
ולא ימותו טעמא דמצלו הא לא מצלו מייתי
מאי הוה ליה למעבד הכא אמרי טוביה חטא
וזיגוד מינגד התם אמרו שכם נסיב מבגאי גור
וידבר ה' ודבור לשון עז היא: מפני שהן של תורה אבל שאר
אמירות שאמר לא אמר דבר לקיים מצוה הכתובה בתורה קוץ
מו: ידבר עמים יכהל עמים תתמו:

כמפלמו
ניה"כ
ויבטל
סגורס
כדרי'
כפסק
אד"מ
דש"א

שהיה להם לבקש רחמים על דורם הלכך לאו קללת חנם
הוא: הכא אמרי צנצל אמרו משל זה על האדם שלקה
בצניל סרקון של אחרים: טוביה חטא וזיגוד מינגד משום ההיא
דאמרי כן בפסקים טוביה חטא חטא זיגוד אסהיד ציקידי שלא היה
עד שכי צדצר וכגדיה רב ספא לזיגוד וא"ל טוביה חטא וזיגוד
סינגד (והאי) [ומאז] הימה למשל: התם אמרו כן בא"י אערי'
משל זה: שכם נסיב מבגאי גור שכס כן קמור לקק את דיכה

אלו הן הגולין פרק שני מכות

אמר (להו) יהוא סבא מפרקיה (ראבא) [דרבא]
 שמיע לי מפני שהיה להם לבקש רחמים על
 דורם ולא בקשו כי הא דההוא נברא דאכליה
 אריא ברחוק תלתי (מאה) פרסי מיניה דרבי
 יהושע בן לוי ולא אשתעי אליהו בהדי' תלתא יומין:
 יב אמר רב יהודה אמר רב קללת חכם אפילו
 בחנם היא באה מנ"ל מאחיתופל בשכרה
 דוד שיתין קפא תחומא ובעי למשטפיה לעלמא
 אמר דוד מי איכא דידע אי שרי למיכתב שם
 ומשדי בתחומא וניח ליכא דא"ל ולא מידי אמר
 כל היודע לומר ואינו אומר יחנק בגרונו נשא
 אחיתופל ק"ו בעצמו ומה לעשות שלום בין איש
 ואלו הן הגולין פרק שני מכות

שם
 סוכה
 ס' לולב
 וע"ס
 רש"א
 יחנק
 נשוא
 שלא רשע
 להניח
 חזית'

וכלטערו. מבגאי שם איש מבני העיר:
 בשכרה דוד שיתין יסודות של נה"מ ובתלמוד ירושלמי מליכו
 תלמיות של נה"מ והוא יסוד בלשון יוכי: קפא תחומא
 כף התהום ובתלמוד ירושלמי שאלא שם קרש שהנציה קולו ואמר
 ליה אל תטלכי מכאן שאני כנוש על התהום מיום מתן תורה
 עד עדה כל הארץ ולא שמע דוד דברו ונטלו: מי שרי למכתב
 שם פן ימקוהו המי ועובר משום ואבדתם את שם לא תעשו
 כן לה' גומר: נשא אחיתופל ק"ו וכו' יש תימה בדבר שהרי לא
 קנה דוד הגורן מארובה הינומי עד שעש' דהסתה שהיתה לאקר
 מיתת אחיתופל ג' שנים ולפי דברים הללו לריכין אבו לומר
 שאע"פ שלא קנה הגורן היה יודע מכעוריו מיום שכתש וישבו

חנק

[דרבנא]
עם ער
אכליה
ה דרבי
יומיו:
אפילו
שכרה
לעלמא
ב שם
אמר
נשא
איש
לו עמו

מליכו
תחומא
ואמר
תורה
מכתב
תעשו
הרי לא
לאמר
לומר
ישבו

אלו הן הגולין פרק שני מכות ט

לאשחו אמרה תורה שמי הנכתב בקדושה ימחה
על המים לעשות שלום על כל העולם כלו עאכ"ו
אמר שרי כתב שם אחספא ושדא בתהומא הדר
תהומא וקם בדוכתיה ואפי' הכי כתיב *ואחיתופל ש"כ"י
ראה כי לא נעשתה עצתו [וגו'] ויחנק א"ר אבהו
קללת חכם אפי' על תנאי היא באה מנ"ל מעלי
דקאמר ליה עליו לשמואל *כה יעשה לך אלהים ש"א"ג
וכה יוסיף אם תכחד ממני דבר (וכתיב) [ואע"ג
דכתיב] *ויגד לו את כל הדברים (האלה) ולא ש"כ
כחד ממנו (דבר) ואפילו הכי כתיב *ולא הלכו ש"ח
בניו בדרכיו וגו' :

אמר רב יהודה אמר רב נידוי אפי' על תנאי וג
צריך הפרה מנא לן מיהודה דכתיב *אם ש"ע"ב
לא אביאנו אליך והצגתיו לפניך וחטאתי לך כל ראשי חג
הוא ושמואל נכיות ברמ' ובדקו נספר יהושע ומלאו מקום לבה"מ
כדכתיב עד אמלא מקום לה' גומר ודריש ליה בזנקים באיזהו
מקומן וקפר היסודות ברשותו: ימחה על המים דכתיב נסוטה
ומטה אל מי המרים והרצה אזכרות נפרשה: ואפילו הכי כו'
וקללה זו נמנס היתה שלא היה מקללו אלא אם אינו אומר
(נמנס היתה שלא היה לו לקללו אם אינו אומר): אפי' על
תנאי [ולא כתקיים התנאי אע"פ כן היא באה דהא קללה על
תנאי] היתה אם תכחד ממני ולא כתקיים שהרי לא כחד ואע"פ
כן כתקיימה הקללה דכתיב ובניו לא הלכו בדרכיו וגו'. וזה קללה
קללו עלי דכתיב כה יעשה לך כמו שנעשה לי שאין בני מהוגכין:
[וחטאתי לך לשון נידוי הוא שיהא מכודה לאביו:

אלו הן הגולין פרק שני מכות

הימים. ואמר רב שמואל בר נחמני א"ר יונתן מאי דכתיב *יחי ראובן ואל ימורת ויהי מתיו מספר וזאת ליהודה ויאמר כל אותם ארבעים שנה שהלכו ישראל במדבר וכו':

דברי' לנ
סוט' פ"ק
מאמר יג
ע"ש כל
המאמר

אמר רב יהודה אמר רב שני טעיות טעה יואב באותה שעה שנא' *וינס יואב אל אהל יב' ה' ויחזק בקרנות המזבח טעה שאין קולט אלא גגו והוא תפש בקרנותיו טעה שאין קולט אלא מזבח בית עולמים והוא תפש במזבח של שילה

מאי דכתי' יחי ראובן וגו' וזאת ליהוד' מה ראה לסמוך יהודה לראובן ומה ראה להתקיל בצרכת יהוד' בלשון וזאת ליהודה אלא לפי שהיו עלמות כל השנטי' שלדן קיים ושל יהודה מגולגלין אמר לשון זה יקי ראובן כלומר ראובן שלדו קיימת כאילו הוא קי וזאת תהיה ליהודה שהם מגולגלין. עלמות כל השנטיים ילאו ממלכיים וכשאוס בניהם במדבר והו שאמר יוסף לאקיו והעליתם את עלמותי מזה אתכם עם עלמותיכם]:

טעה יואב בדרשא דמעס מזבקי תקקכו למות ולא מעל מזבקי ומש"ה דרשו שאינו קולט אלא גגו של מזבכ שהוא על מזבכ מעש ואיהו סנר כי תפש בקרנות המזבכ היינו על המזבכ: בית עולמים דכתיב מזבקי המיוקד לי: ה"ג והוא תפש במזבכ של צמה שעשה דוד לפני הארון שהיה באהל אשר כטה לו [דוד] בעיר דוד כדכתיב וינס יואב אל אהל ה' ומלינו בדברי הימים שעשה דוד מזבכ לפניו ואי אפשר לומר מזבכ של שילה היה שהוא היה ציטי דוד ושלמה בגבעון ואכן אמרי' יום שמת צו עלי כאמר צו ויטוש

הוא המזבכ אשר היה עליו וזו היא דף המאמר

אלו הן הגולין פרק שני מכות י

אמר אביו כהא נמי טעה שאין קולט אלא כהן
ועבודה בידו והוא זר היה. אמר ריש לקיש
שלשה טעיות עתיד שרה של אדום לטעות שנא'
מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה טועה יסני' סג
שאינה קולטת אלא בצר והוא גולה לבצרה טועה
שאינה קולטת אלא אדם והוא מלאך טועה
שאינה קולטת אלא שוגג והוא מזיד:
משנה כיוצא בו רוצח שגלה [לעיר מקלט] שס ע"ג
ורצו אנשי העיר לכבדו יאמר להם
רוצח אני אמרו לו אעפ"כ יקבל מהם שנא' *וזה דברי' יט
דבר הרוצח:

אלו הן הלוקין

פרק שלישי

א"ר אחא המשהה את נקביו עובר משום *אל טו
תשקצו את נפשותיכם א"ר כיכי בר אביו טז
משכן שילה: שרה של אדום סמאל שיצק לנזרה שנתקלה יפרע
הקנ"ה ממנו כשיגיע קץ אדום ליצר כדכתיב יפקוד על לנא
המרום במרום ואק"כ ועל מלכי האדמה באדמה: חמוץ בגדים
קדמו של סמאל ואע"פ שאין המלאכים נצר ודם כתב בו הכתוב
כעין הריגת אדם (לשכך) [לשכך] את האוזן מה שהיא יכולה
לשמוע:
אם אמרו לו אעפ"כ אנו רולים לכנדך יקבל מהם:

האי מאן דשחה מיא בקרנא דאומנא קא עבר משום אל תשקצו את נפשותיכם: **טז** אמר רבא כמה טפשאי שאר אינשי דקיימי קמי ספר תורה ולא קיימי מקמי גברא ע"ג רבה דאלו בספר תורה כתיב ארבעים ואתו רבנן ובצרי חדא:

סז [פיסקא] ר' יהודה אומר מ' שלמו' וכו'. א"ר יצחק זכריה יג מ"ט דר"י דכתי' *מה המכו' האלה בין ירך ויאמר אשר הוכיחי בית מאהבי ורבנן ההוא בתינוקות של בית רבן הוא דכתיב:

סח משנה כיצד מלקין אותו וכו' והקורא קורא *אם דברי' כח לא תשמור לעשות וגו' והפלה ה' את מכותך ואת מכות וגו' וחוזר לתחלת המקרא:

סח *ושמרתם את דברי הברית הזאת וגו' וחוחם תלי' עח *והוא רחוי' יכפר עון גו' וחוזר לתחלת המקרא: **טז** אמר רב ששת משום ר' אליעזר בן עזריה מנין

לרצועה שהיא של עגל שנא' *ארבעי' יכנו כג לא יוסיף וסמיד ליה *לא תחסום שור בדושו. דברי' כה

סח ואמר רב ששת (אמר רבי אליעזר) [משום רבי אליעזר בן עזריה] מנין ליבמה שנפלה לפני מוכה שהין שאין חוסמין אותה ת"ל לא

בקרנא דאומנא מקי' דס נקין (מזולה) [במליצה]: כמה טפשאי שאר אינשי כמה שומים הללו רוב בני אדם: שאין חוסמין אין גוערין בה שלא תאמר אי אסתי נו:

אלו הן הלוקין פרק שלישי מכות וא

תחסום שור בדישו וסמך ליה כי ישבו אחים
יחדיו וגו'. ואמר רב ששת משום ר' אליעזר בן
עזריה כל המבזה את המועדות כאלו עובר ע"ו
שנא' *אלהי מסכה לא תעשה לך וסמך לו' את ^{שמות לז}
חג המצות תשמור. ואמר רב ששת משום ר"א
בן עזריה כל המספר לשון הרע וכל המקבל לשון
הרע וכל המעיד עדות שקר ראוי להשליכו לכלבו
שנא' *לכלב תשליכון אותו וסמך ליה לא תשא ^{סס כב}
שמע שוא אל תשת ירך עם רשע להיות עד חמס
וקרי ביה לא תשיא:

פיסקא ושתי רצועות עולות ויורדות בה. תנא יח
ושל חמור כדררש ההוא גלילאה עליה ^{סס}
דרב הסרא *ידע שור קונהו וחמור אכוס בעליו ^{ישיגיה א}
ישראל לא ידע אמ' הקב"ה יבא מי שמכיר [אכוס]
בעליו ויפרע ממי שאינו מכיר [אכוס] בעליו:
משנה כל חייבי כריתו שלקו נפטר מדי כריתתן ^{סס}
שנא' *ונקלה אחיך לעיניך כיון שלקה הרי ^{דברי כה}
הוא אחיך דברי רבי חנני' בן גמליאל וא"ר חנני'
בן גמליאל ומה אם העובר עבירה אחת נפשו
את המועדות קולו של מועד (אלא לעשות מלאכה): [את חג
המצות תשמור מסר] (כדאמרינן) בחגיגה אם בראשון ושניעי
הרי כבר אמור הא לא הזהיר אלא על קה"ע שאסור בעשיית
מלאכה: אל תשת ירך עם רשע להיות עד חמס היינו מעיד
עדות שקר:

כות
א עבר
דקיימי
גברא
ואתו
יצחק
ה בין
ההוא
*אם
את
קרי
זותם
רא:
מנין
יכנו
שו.
שום
לה
לא
:זו:

נישלח לו עליו העושה מצוה אחת על אחת כמה
 וכמה שתנתן לו נפשו ר' (ישמעאל) [שמעון] אומר
 ממקומו הוא למד שנ' *ונכרתו הנפשות העושות'
 מקרב עמם ואומר *וחי בהם הא כל היושב ואינו
 עובר עבירה נותנין לו שכר כעושה מצוה ר' שמעון
 ברבי אומר *רק חזק לבלתי אכול הדם כי הדם
 הוא הנפש (ואומר *לא תאכלנו למען ייטב לך
 ולבניך) ומה אם הדם שנפשו של אדם קצה ממנו
 הפורש ממנו מקבל שכר גזל ועריות שנפשו של
 אדם מתאוה להם ומחמדתם הפורש מהם עאכ"ו
 שיוכה לו ולדורותיו ולדורות דורותיו עד סוף כל
 הדורות ר' חנניא בן עקשיא אומר רצה הקב"ה
 לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות
 שנא' *ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר:
 עאכ"ו שתנתן לו נפשו דמדה טובה מרובה מחדת פורענות

אקד מקמט מאות דמדת פורענות כתיב סוקד עון אבות
 על בנים על שלשים ועל רבעים ובמדה טובה הוא אומר כולר קסד
 על בנים על שלשים ועל רבעים ובמדה טובה הוא אומר כולר קסד
 עי' ברש"י לאלפים * (בספרי כחונ) [שנאמר] אקר כל העריות ונכרתו
 בנח' הכפשות הרי קייב כרת על הככאל בהם ונתן קיים לכמע מהם
 דכתי' קודם עריות [ושמרת' את מקותי גו'] אשר יעש' אותם האדם
 וקי בהם וסמך ליה איש איש א כל שאר בשרו דמשמע למי שעושה
 מקותי אכי נתן לו קיים ואלו הן מקותי איש איש א כל שאר בשרו הא
 למדת כל מי שיושב ואינו עובר וכו': לזכות את ישראל כדי שיהיו
 מקבלים שכר למי שמוכע מן העבירות לפיכך הרבה להם מלות

ת כמה
אומר
העושו
ב ואינו
שמעון
הרם
טב לך
ממנו
שו של
עאכ"ו
כל
קב"ה
מצות
דיר:
דענות
אבות
קסד
כרתו
מהם
אדם
גושה
הא
היו
לות

אלו הן הלוקין פרק שלישי מכות יב

א"ר יהושע בן לוי שלשה דברים עשו בית דין יט
של מטה והסכימו בית דין של מעלה על שס
ידן אלו הן מקרא מגילה ושאילת שלום בשם
והבאת מעשר. מקרא מגלה דכתי' *קיימו וקבלו ^{אסתר ט}
היהודי' קיימו למעל' מה שקבלו למטה. שאילת
שלום בשם דכתי' *והנה בועז בא מבית לחם ויאמ' ^{רות ג}
לקוצרים ה' עמכם ואומר *ה' עמך גבור החיל ^{שופטים ו}
מאי ואומר וכי תימא בועז הוא דעבר מדעתיה
ומן שמיא לא אסכימו על ידיה תא שמע ה' עמך
גבור החיל. הבאת מעשר דכתי' (*וכפרץ הדבר ד"ס נ לא
הרבו בני ישראל ראשית דגן וגו' וכל תבואת השדה
שלא היה לריך ללוות כמה מלות וכמה אזהרות על שקלים
ורמשים וכנלות שאין לך אדם שאינו קץ בהם אלא כדי
שיקבלו שכר על שפורשים מהם:

מקרא מגילה דקייצין על מקרא מגילה: ושאילת שלום בשם
*ואין כאן הולאת השם לנעלה: שכאמ' ויאמר לקוצרי' ה' ^{ועיין}
עמכם והסכימו בית דין של מעלה על ידן דקאמר ליה מלאך ^{ברש"י}
לגדעון ה' עמך גבור החיל: והבאת מעשר לבית המקדש כדי ^{גג מורא}
שלא יקבלום לויים שאינם הגוים איש מאת מכרו ולא יתלקו ^{ושם}
לעובדי ע"ז דכתיב בדברי הימים וכפרוץ הדבר ותקכת קזקיהל"א ומכין ^{תמצא}
הואי להכין לשכות בבית המקדש להניא את כל המעשרות בהן ^{דברי}
כדי שלא יקבלום הלויים עובדי ע"ז דכתיב התם ויאמ' קזקיהו ^{רש"א}
להכין לשכות בבית ה' והסכים הקב"ה על ידו דכתיב במלאכי ^{כאן}

אלו הן הלוקין פרק שלישי מכות

מלאכי ג ומעשר הכל לרב וכתי' *הביאו את [כל] המעשר
שם אל בית האוצר והיו טרף וגומ' *והריקותי לכם
ברכה עד בלי די אמ' רב (חמא אמ' רב) [רמי בר
רבן] עד שיבילו שפתותיכם מלומר די:

כ"א"ר אליעזר בשלשה מקומות הופיע רוח הקדש
שם בבית דינו של שם ובבית דינו של שמואל
ובבית דינו של שלמה. בבית דינו של שם דכתי'
ראשי' לה *ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני וגו' מנא ידע
דילמא כי היכי דאזיל איהו לגבה אזיל גמי אינש
אחרינא לגבה יצאתה ב"ק ואמרה ממני יצאו
ש"א יב כבושים. בבית דינו של שמואל דכתיב *הנני ענו

הביאו את כל המעשר אל בית האוצר כדי שלא יטלוס הלויס
שאינם הנוכיס שלא רנו לעלות עם עזרא ע"כ פי' הרמ"ה ז"ל:
הופיע כגלה והוכיח נשעה שהולך פרוצ"ר נלעז [ל"א] הופיע
כשמעת בקול גדול: בבית דינו של שם לא היה שם קי

אותה שעה שהרי מת אלא בית דיכו שלאקריו קבריו ותלמידיו וקרי
לי' ב"ד של שם כמו בית שאני בית הלל: ממני יצאו כבושים
דברים (עלומים) [כעלמי'] הללו ילאו שאתי ראה הקב"ה שעתידין
ללאת ממנה מלכיס וכניאים שכאמר גור אריה יהודה וכן נתמר
כדאמרין בכתובות כל כלה לכועה בבית קמיה וכו' זימן הקב"ה

ועיין מבין שניהם [לישנא אקרינא] שאתי היתה שילאו שני בנים הללו
לכנש העולם שהרי עתיד דוד ומשיח ללאת ממנה: בית דינו של
שמואל כפי לעולם ישראל אמרו עד והאי דכתיב ויאמר כני
ישראל מיקרו יקיד:

ועיין
ברש"י
בנחרא
גירס'
אחרת

אלו הן הלוקין פרק שלישי מכות יג

כי נגד ה' ונגד משיחו וגו' ויאמר אליהם עד ה' בכם ועד משיחו היום הזה כי לא מצאתם בירי מאומה ויאמר עד ויאמרו מיבעי ליה יצאה ב"ק ואמרה אני עד [כדבר זה]. בבית דינו של שלמה דכתי' *ויען המלך (שלמה) ויאמ' חנו לה את הילד *סג החי והמת לא תמיתוהו היא אמו מנא ידע דילמא איערומו קא מערמא יצאת ב"ק ואמרה היא אמו. אמר רבא ממאי דילמא יהודה כיון דחשיב יומי וירחי ואתרמי ליה דחזינן מחוקינן דלא חזינן לא מחוקינן. שמואל נמי דכולהו ישראל קרי להו בלשון יחיד דכתי' *ישראל נושע בה'. שלמה נמי יסעי' מה הא מרחם קא מרחמנא והא לא קא מרחמנא אלא גמרא:

דרש רבי שמלאי תרי"ג מצות נאמרו לו למשה כא בסני שם"ה לאוין כמנין ימות החמה רמ"ח ס עשה כנגד איבריו של אדם א"ר המנונא מאי קרא *תורה צוה לנו משה תור"ה בנימטריא (הכי דכריס לג הוה תור') *שית מאה וחד סרי הוין אנכי ולא יהיה כד לך מפי הגבורה שמענום. בא דוד והעמיד על י"א רמ"ח מצות עשה דכל אבר ואבר אומר לו עשה עולה: שם"ה מצות לא תעשה שמוה"רים עליו בכל יום ויום שלא לעבור: מפי משה תרי"א היינו דכתיב תורה לזה לנו עשה: שתים מפי הגבורה הרי תרי"ג מלות: מפי הגבורה שמענום שג' אחת דבר אלהים שתים זו (שמענו) [שמעתי] נמכילתא: והעמידן על י"א

נות
מעשר
לכם
מי בר
קדש
מואל
כתי'
ידע
אינש
יצאו
ענו
הלוים
ז"ל:
הוסיע
ס קי
וקרי
שם
זידין
תור
ב"ה
ללו
של
ככי

אלו הן הלוקין פרק שלישי מכות

מליס מו דכתיב *מזמור לדוד ה' מי יגור באהלך מי
 כלם ישכון בהר קדשך הולך תמים ופועל צדק ודובר
 אמת בלבבו וגו' הולך תמים זה אברהם דכתיב
 ראשיתו ביה *התהלך לפני והיה תמים. ופועל צדק כגון
 אבא חלקיה. ודובר אמת בלבבו כגון רב ספרא.
 שם כו לא רגל על לשונו זה יעקב אבינו דכתיב *אולי
 ימושני אבי. לא עשה לרעהו רעה שלא ירד

שבתקלה היו לדיקי' והיו יכולין
 לקבל עול מלות הרב' אבל דורות
 האחרוני' לא היו לדיקי' כל כך
 ואם באו לשמור כולם אין לך
 אדם שיזכה ובא דוד והעמידן
 וכו' כדי שיזכו אם יקיימו י"א
 מלות הללו וכן כל שעה הדורו'
 שלמטה הולכין ומתמעטין:
 דרב ספרא בשאלתות דרב
 אחאי: לא רגל על לשונו לא
 רלה לשקר מתקלה שאמר אולי
 ימושני אבי אלא שאמו
 (הכריעתו) [הכריעתו] ועל פי
 הדבור דכתיב עלי קללתך בני
 ומתרגמין עלי איתאמ' בכבואה
 דלא ייתון לוטיא עלך ברי:

ובפירוש הרמ"ה כתוב ו"ל וועשה
 דאבא חלקיה וספורש בתעביות דהוס
 אגיר יומא ויהבו ליה רבנן שלמחא ולא
 אסנד להו אפי כי היכי דלא ליסגר
 וכי אמא יהב גלימיה אחר כתפיה
 וליכי אאידך כתפיה חוסוס דהות
 שאולה ולהכי שאילה ליה ולהכי לא
 שאילה ליה: וועשה דרב ספרא. הכי
 קבלנוה רב ספרא הוה ליה עסקא
 לזבוכי את' לחזכיה וייכי' תבע י'
 דיכדים בגויה לא הוו קא יתבו ליה
 אלא ה' דיכדים לא יהביה ניהלייהו
 לחחר אתו לזכאי' לחזכיה כי' דיכדין
 אשכחוהו דהוס קדי קרית שומע כיון
 דחזיננהו סנד דלחזכיה ה' קא אתו
 וגווד בלביה לחזכיה ניהלייהו לבתר
 דסיים אחרו ליה לשקול חר י'
 אחר להו גחדי לי בדעתאי לחזכיה
 ניהלייהו בחוסה ותו לא שקילנא
 וייכיו עסי:

יד מי
ודובר
כתיב
ק כגון
פרא
*אולי
ירד
ועשה
ת דהוס
ולא ולא
ליסגר
כתמים
דמות
כי לא
הכי
עסקא
רע י'
ליס
לליהו
יכרין
כיון
אמו
כתר
ד י'
תני
לכא

אלו הן הלוקין פרק שלישי מכות יד

לאומנות חברו. וחרפה לא נשא על קרובו זה
המקרב את קרוביו. נבזה בעיניו נמאס זה חוקיה
מלך יהודה שגירר עצמו אביו על מטה של חבלי.
ואת יראי ה' יכבד זה יהושפט מלך יהודה שבשעה
שראה ת"ח היה עומד מכסאו ומחבקו ומנשקו
וקורא לו אבי אבי רבי רבי מרי מרי. נשבע להרע
ולא ימיר בר' יוחנן דא"ר יוחנן אהא בתענית עד
שאבא לביתו. כספו לא נתן בנשך אפילו רבית
נכרי. ושחד על נקי לא לקח כגון רבי ישמעאל
ברבי יוסי. וכתיב עושה אלה לא ימוט לעולם.
וכשהיה רבן גמליאל מגיע למקרא הזה היה בוכה
אמר מאן דעביד כולהו הוא דלא ימוט הא דעביד
חדא מנייהו ימוט* (א"ל ר' עקיבא אלא מעתה) אל

ועשה דרבי יוחנן דאמר אהא
בתענית עד שאבא לביתי לאסתמוטי
וכי נשיא סוס עביד : כרבי
ישמעאל ברבי יוסי. קרי שחד
גרידא לפי שהניא לו אריסו וזשלו
דליכא גול :

וחרפה לא נשא על קרובו
לא סבל קרפת קרובו: נבזה
בעיניו נמאס [הכמאס
להקנ"ה נבזה הוא בעיניו של
אדם זה חוקיה] שכבזה היה

בעיניו אביו שנמאס בע"ז: שגררו במטה של חבלים גמרא
היא ולא קרא: ואפילו לנכרי כדי שלא ימשך ויבא להלוות
לישראל ברבית: ושחד על נקי לא לקח ואפי' שחד שהיה ראוי
ליקח: כגון ר' ישמעאל ברבי יוסי שהיה אריסו מביא לו משלו
קודם זמנו ולא רלה ליקח כדי להיות דיין:

(*) אחרו לי' ווי כתיב עושה כל אלה עושה אלה כמי אפי' נחד' מוכיחו
דאלת"ה כמי' קרא אחרניא אל מטמאנו כו' כ"ס כוסת הגנו'.

אלו הן הלוקין פרק שלישי מכות

חטמאו בכל אלה בכולהו אין כחדא מנייהו לא
 אלא בכל אלה באחת מאלה ה"נ עושה אלה אחת
 מאלה. בא ישעיה והעמידן על שש שני *הולך צדקו
 ודובר משרי וגו' הולך צדקו זה אברה' דכתי' *כי
 ידעתיו וגו' לעשו' צדקה ומשפט. ודובר משרי' זה
 שאינו מקניט פני חברו ברבי'. מואם בבצע מעשקו'
 [כגון ר' ישמעאל בן אלישע. נוער כפיו מתמוך
 בשוחר] כגון ר' ישמעאל בר' יוסי. אוטם אזנו משמוע
 דמים כגון ר' אלעזר בר' שמעון דלא שמיע לי'
 בזילותא דרבנן ושתיק. ועוצם עיניו מראות ברע
 כדר' חייא בר אבא דא"ר חייא בר אבא זה שאין
 מסתכל בנשים בשעה שעומדו' על הכביסה וכתי'
 הוא מרומים ישכון מצדות סלעי' משגבו לחמו
 ניתן מימיו נאמני'. בא מיכה והעמידן על שלשה

ישעיה לנ
 כלם
 ראשי ית

בבצע מעשקות שלא רלה
 ליטול לעלמו ראשי הגו שהביא
 לו אדם אחד שהיה בא לדון
 לפסיו אף על גב דהוה כהן רבי ישמעאל בן אלישע מואם דדמי
 כאלו עסק לכהן שהיה רגיל זה ליתן לו מתנותיו: אוטם אזנו
 משמוע דמים אזכו אטומה וסתומה בדבר זה שלא ישמע בה
 דבר גנאי ושתיק היינו דמים לשן שתיקה: כגון רבי אלעזר
 רבי שמעון בהשוכר את הפועלים דנפק רשאי מאודכיה
 ואחזקוי לאתתיה בקלמא ואמר שמעית בזילותא דקד מרבנן ולא
 מסאי כדמכני לי אלמא בקימ היה רגיל לדקדק בכך ולפיכך

ודרכי ישמעאל בן אלישע קרי
 בכלע חגיגות לפי סהיס חשל
 אחרים ודיווס כאלו עושקו יג"כ.

א
 שנא
 כי א
 (ה')
 זו ג
 והוצ
 דרב
 שדר
 על י
 צדקו
 אמר
 רב
 [כולו]
 א"ר
 *ויש
 ובמ
 ובתי
 הקפי
 והכנ
 אל
 חדל
 מי יק

אלו הן הלוקין פרק שלישי מכות טו

שנא' *הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך ^{ויכסו}
 כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם
 (ה') אלהיך עשות משפט זה הדין ואהבת חסד
 זו גמילו' חסדים. והצנע לכת זה *הכנסת כלה ^{הס כנוי}
 והוצאת המת והלא דברי' ק"ו ומה דברי' שאין ^{בכלל ג"ח}
 דרכן לעשות בצנעה אמרה תורה והצנע לכת דברי' ^{אלא}
 שדרכן לעשו' בצנע' עאכ"ו חור ישעיהו והעמידן ^{שיבשו}
 על שתים שנ' *כה אמר ה' שמרו משפט ועשו ^{בהלכתי ו}
 צדקה. בא עמוס והעמידן על אחת שנאמ' *כה ^{היא וולה}
 אמר ה' לבית ישראל דרשוני וחיו מתקיף ליה ^{אחרת}
 רב נחמן ודלמא דרשוני בכל התורה (הזאת) ^{ישגי' מ}
 [כולה] אלא בא חבקוק והעמידן על אחת שנא' ^{בנוס ה}

*וצדיק באמונתו יחיה: ^{חבקוק ב}
 א"ר יוסי ברבי חנינאד' גזירות גזר משה על ישראל כב
 ובאו ארבע' (זקני') [נביאי'] ובטלום משה אמ' ^ס
 *וישכון ישראל בטח בדר עין יעקב בא עמוס דברי' ^{לג}
 ובטלה שנ' *חדל נא מי יקום יעקב כי קטן הוא ^{ינוס ו}
 וכתי' *נחם ה' על זאת (גם היא) לא תהיה אמ' ^ס
 הקפיד הקב"ה על אותו פעם שלא מיקה: זהו הוצאת המת
 והכנסת כלה דכתיב זהו לכת טוב ללכת אל בית אצל מלכת
 אל בית המשתה: בא ישעיה בן אמוץ כל שעה היו
 הדורות מתמעטין:
 חדל נא אותה זרעה שאמר עשה וישכון ישראל וגו' כלומר
 אימתי ישכנו ישראל בטח כשיהיו [לדיקים] כעין יעקב:
 מי יקום יעקב שיוכל להיות קמיד כיעקב: כי קטן הוא קטנים

כות
 יהו לא
 ה אחת
 צדקו
 תו' *כי
 רי' זה
 עשוק'
 מתמוך
 שמוע
 יע לי
 ברע
 שאין
 וכתי'
 לחמו
 לשה
 קיי
 השל
 יג"כ
 דמי
 אנו
 כה
 עור
 כיה
 נלא
 כך

אלו הן הלוקין פרק שלישי מכות

דברי' כח ה' אלהים. משה אמר *ובגוים ההם לא תרגיע
 ידווי' לא בא ירמיה ובטלה דכתי' *הלוך להרגיעו ישראל
 שוות לד משה אמר *פוקד עון אבות על בנים בא יחזקאל
 יחזקאל יחזקאל *הנפש החוטאת היא תמות. משה
 ויקרא כו אמ' *ואבדתם בגווי' בא ישעיה ובטלה שנ' *ותיה
 ישיג' כו ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדי' בארץ
 אשור וגו'. אמ' רב מסתפינא מהאי קרא ואבדתם
 בגווי' מתקיף לה רב פפא ודלמ' כאבדה המתבקשת
 מלי' קיט שנא' *תעיתי כשה אובד בקש עבדך אלא מסיפוי
 ויקרא כו דקרא *ואכלה אתכם ארץ אויביכם מתקיף לה מר
 זוטרא ואיתים' רב אשיודילמ' כאכול' קשואין ודלועין:
 כג וכבר היה רבן גמליאל ור' אלעזר בן עזריה ור'
 יהושע ור"ע מהלכין בדרך ושמעו קול
 המונה של בכל (מפטילו') [מפלטיה] ברחוק מאה
 ועשרים מיל התחילו הם בוכי' ור"ע משחק אמרו
 לו עקיבא למה אתה משחק אמ' להם למה אתם
 בוכי' אמרו לו גוים הללו שמשתחווים לעצבי'
 ומקטרי' לאילולי' יושבי' בטח ושלוה והשקט ואנו
 שס"ע"ב בית הרום רגלי אלהינו שרוף *באש ולא נבכה
 פי' דניכוס הטובים שיהיו לדיקים כיעקב: *הלוך להרגיעו ישראל
 גרסוס שיהא להם מכותה בגלותן: בשופר גדול וגו' ונאו האובדים
 בארץ מלמד שלא יהיו אבדי' בין האומות: כאבדה המתבקשת
 וכמלאת לאקר זמן: כאכילת קשואים שאוכלין מקלתם ומקלתם
 אין אוכלים: [כאכילת קשואין שאשיר אדם הקליפות:]

אמ'
 לעו'
 לירו'
 כיון
 מכו'
 מש'
 אמר'
 שכה'
 על*
 אמר'
 עדי'
 וכי
 דאש'
 של
 *לכך
 חהי'
 ישב
 נבוא
 נבוא
 אורי'
 הזה

אמ' להם לכך אני משחק אם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו עאכ"ו. שוב פעם אחת היו עולין לירושל' כיון שהגיעו להר צופים קרעו בגדיהם כיון שהגיעו להר הבית ראו שועל שהיה יוצא מבית קדשי הקדשי' התחילו הם בוכי' ור' עקיבא משחק אמרו לו עקיבא מפני מה אתה משחק אמר להם מפני מה אתם בוכי' אמרו לו מקום שכתוב בו *והזר הקרב יומת עכשיו נתקיים בו ^{וידבר א} *על הר ציון ששמים שועלי' הלכו בו ולא נבכה ^{איכה ב} אמר להם לכך אני משחק דכתיב *ואעידה לו ^{ישעיה ח} עדים נאמני' את אוריה הכהן ואת זכריה בן יברכיהו וכי מה ענין אוריה אצל זכריה והלא אוריה במקדש ראשון וזכריה במקדש שני אלא תלה הכתוב נבואתו של זכריה בנבואתו של אוריה. באוריה כתיב *לכן בגללכם ציון שדה תחרש וירושלים עיים ^{ויכח ג} תהיה והר הבית לבמות יער בזכריה כתיב *עוד ^{זכריה ח} ישבו זקני' וזקני' ברחובי' ירושלי' עד שלא נתקיימה נבואתו של אוריה הייתי מתירא שמא לא תחקי' נבואתו של זכריה עכשיו שנתקיימ' נבואתו של אוריה בידוע שנבואתו של זכריה מתקיימ' ובל' הוזה אמרו לו עקיבא נחמתנו עקיבא נחמתנו (ה' ינחמנו אמנ):

תרגיע
שראל
חוקאל
משה
*והיה
בארץ
בדתם
בקשת
מסיפוי
להמר
לועין:
יהור'
קול
מאה
אמרו
אתם
עצבי'
ואנו
נבכה
שראל
נדים
קשת
למס
(

